

Lévi-Strauss má za to, že jedině za těchto podmínek lze realizovat vskutku vědecké poznání historického světa.)

Ve většině filosofických metropolí Evropy se v posledním desetiletí projevuje jistá ochablost existencialistické filosofie. Zdá se, jako by soudobá filosofie již byla poněkud přesycena povýtce emotivní a intuitivní filosofií života, jako by naopak obracela pozornost k přísné racionální a objektivně sdělitelné vědecké filosofii. Kult dionýzovský střídá kult apolinský. I když je zatím stále dosti obtížné vystopovat všechny podstatné prvky tohoto závažného obratu, daří se nezvratně onu filosofickou krizi nejspěšněji řešit dvěma směrům: osvícenému marxismu Frankfurtské školy a francouzskému strukturalismu. A jestliže brněnská konference o strukturalismu prokázala, že dnešní česká a slovenská filosofie usiluje o rozvíjení marxistické filosofie integrací strukturálních metodologických prvků, potom se naše filosofie a obecná metodologie s tímto celoevropským kulturním, filosofickým a vědeckým vývojem do značné míry shoduje.

Ivan Hodovský

FILOSOFICKÝ KONGRES VE VÍDNI

Ve dnech 2.—9. září 1968 kecal se ve Vídni XIV. mezinárodní filosofický kongres. Jednání četných plenárních zasedání, kolokvií a sekcí se zúčastnilo asi 4000 filosofů, mezi nimi i zástupci české a slovenské filosofie. Význam filosofického kongresu zde nechceme hodnotit; první dva objemné svazky Akten des XIV. internationalen Kongresses für Philosophie, Wien: 2.—9. September 1968 (Herder, Wien 1968), stačily přinést jen texty hlavních referátů, stovky dalších budou publikovány v čtyřech svazcích. Příspěvky, které uveřejňujeme na následujících stránkách, přednesli na vídeňském kongresu pracovníci z filosofické fakulty brněnské Univerzity J. E. Purkyně.

Lubomír Nový

K TYPOLOGII MARXISTICKÉ FILOSOFIE DĚJIN

1

Specifičnost marxismu projevuje se nejzřetelněji v jeho filosofii dějin. (Ta — podle R. Arona — představuje dnes dokonce jedinou filosofii dějin ve smyslu „filosofie lidské jednoty, zprostředkované dějinami.“) Názory na typ této filosofie dějin nejsou však již tak jednoznačné. Je interpretována různým způsobem: jako sekularizace křesťanské filosofie dějin nebo převrácení a transpozice Hegelova pojetí dějin; jako mesianismus, který byl transponován do pozemkosti ryze imanentních dějin a zaměřen na konečný stav dějin; jako ryzí historismus, který popírá každé mimosvětské bytí a všechny neměnné hodnoty; jako utopistická idea konečného řešení lidských konfliktů a problémů; jako pokračování osvícenské ideologie s její vírou v přímočarý pokrok a ve vědu; jako pojetí kauzálního řetězu dosavadních dějinných etap, které po sobě následují podle vzoru přírodních zákonů.

Přes tyto heterogenní soudy shodují se téměř všichni badatelé o marxismu na těchto závěrech: marxismus je uzavřená filosofie uzavřených dějin, která pokračuje v různých druzích tradičních filosofii dějin s jejich omyly a znovu je opakuje. A chce-li marxismus zůstat věren sám sobě, nemůže být jiný.

Připouštíme, že v dosavadních dějinách působení marxismu převládá v něm po dlouhou dobu onen typ filosofie dějin, který v sobě spojoval eschatologické a naturalizující momenty jako dvě komplementární a nerozlučné komponenty. Nehodláme zde proti tomu polemizovat, ani se zabývat celým okruhem problémů. Omezíme se tu na otázku, zda je možné pojmout marxistickou filosofii dějin jinak.

2

Návrat k Marxovi, ad fontes, vede nás ovšem k proslulým Marxovým výrazům, jako např. „vyřešená hádanka dějin“, „znovuosvojení lidské podstaty“, „návrat člověka k sobě samému“; snadno lze také dokázat hegelovskou inspiraci v Marxově filosofii. Provedeme-li však rozbor metody, které Marx skutečně používal, a jeho východisek, najdeme tu nejen tradiční postupy: